

ועם שני ביאורים תכלת וארגמן. מאת שי"ח בהגריי [קניבסקי]. בני-ברק, תשכ"ב.

26. מסכת שמחות, בש"ס שלפנינו.

ועל-פי כ"י עם מבוא, הערות ושינויי-נוסחאות ע"י ר"מ היגר, ניו-יורק, תרצ"א.

[ארבעת הפרקים הראשונים עפ"י כ"י, עם מבוא והערות (בגרמנית) פרסם מ. קלוטץ, ברלין, 1890].

ועם פירוש צפנת פענח לר' יוסף ראזין, ראה מס' 14.

ועל-פי כ"י, עם הערות ומבוא ותרגום אנגלי ע"י דוב זלוטניק, New Haven, 1966. 8°.

[ועל הוצ' זלוטניק עי' מאמרו של אברהם גולדברג, קרית ספר, כרך מ"ב, תשכ"ז, עמ' 459—463].

27. מסכת שמחות דר' חייא (שמחות זוטרת). י"ל על-פי כ"י ע"י רח"מ

הורוויץ בתוך: תוספתא עתיקתא, ח"ב, פפא"מ, תרמ"ט.

ועם מבוא, הערות ושינויי-נוסחאות ע"י ר"מ היגר, נספח למס' שמחות הנ"ל.

[על הוצאת היגר עיין ש. ליברמן, קרית ספר, שנה ט, תרצ"ב—תרצ"ג, עמ' 53—56].

28. מסכת תפילין, בש"ס דפוס ווילנא (ראם).

ועם ביאור ר"ר קירכהיים, בספר הנ"ל. ועפ"י כ"י וכו' ע"י ר"מ היגר, בתוך: שבע מסכתות קטנות הנ"ל.

ועם שני פירושים תפלה של יד ותפלה של ראש, מאת שי"ח בהגריי [קניבסקי]. בני ברק, תשכ"ב.

[רשימה ביבליוגרפית מהמפרשים על המסכתות קטנות, נדפסה ע"י היגר במבואות של המסכתות קטנות הנ"ל שיצאו על ידו].

מדור ב'

מדרשים

1. אגדת בראשית. נדפס ראשונה בס' שתי ידות לר"מ די לונזאנו, ויניציאה,

שע"ח ; וע"י ר"א בן הגר"א, ווילנא, תקס"ב, ועוד. וע"י ר"א ילינק. בתוך : בית המדרש, ח"ד, עמ' 1—161.

ועם פירושים ע"י יוסף, ענף יוסף, יד יוסף, מר' חנוך זונדיל בר' יוסף, ווארשא, תרל"ו.

ועם פירוש נחלת בנימין, מר' בנימין עפשטיין, זיטאמיר, תרנ"ט. ועל-פי כ"י עם מבוא והערות ר"ש בובר, קראקא, תרס"ג. ד"צ, ניו-יורק, תשי"ט.

[פירושים להנ"ל נדפסו גם בס' גן המלך לר' שמשון יואל הלוי לבית שפירא. קארעץ תקפ"ג ; בס' משען מים מר' צמח לאנדא, ווילנא, תקפ"ו ; ובס' אבי הנחל, מר' חיים פאלאגני, אזמיר, תר"מ].

2. אגדת שיר השירים. י"ל על-פי כ"י ע"י רש"י שכתר. לונדון, תרנ"ו. 80. השווה מדרש שיר השירים זוטא.

3. אותיות של רבי עקיבא. קושט', [רע"ו—ט' לערך] ; ויניציאה, ש"ו. ובהוספת נוסחא שניה, קראקא, של"ט ; שם, [ש"ס לערך] ; אמשטרדם, תס"ח, ועוד כ"פ ; ובתוך : אוצר מדרשים לאייזנשטיין, עמ' 408—431 ; ועם תקונים ומ"מ, ווארשא, (הוצ' "טרקלין"), תרפ"ד.

ועל-פי כ"י, עם מבוא והערות רש"א וורטהיימר, ירושלים, תרע"ד [= כתי מדרשות, מהדורה חדשה, כרך ב', שם, תשי"ג, עמ' של"ג—תי"ח].

3א. אלפא ביתא דבן סירא. ראה בן סירא. קושט' רע"ט (בקובץ חבור המעשיות

והמדרשות) ; ויניציאה, ש"ד ; פירארה, שי"ד ; ויניציאה, [שנ"ט] (בקובץ הנ"ל) ; וירונה, ת"ח (בקובץ לקוטי המעשים) ; אמשטרדם, תנ"ז, ועוד כ"פ. ובהוספות עפ"י כת"י ע"י ר"מ שטיינשניידר, ברלין, תרי"ח ; בגדד, [תרנ"א] ; קראקא, תרנ"ו ; ובתוך : אוצר מדרשים לאייזנשטיין, עמ' 35—50. ועם הגהות ותיקונים, ווארשא, (הוצ' "טרקלין") תרפ"ו.

ועפ"י כת"י ע"י ד. צ. פרידמן וד. ש. לאווינגר, הצופה לחכמת ישראל, שנה י', תרפ"ו [= וזאת ליהודה], עמ' 250—281.

נוסחא שלישית של אלפא ביתא דבן-סירא, עפ"י כת"י ע"י א. מ. הברמן, תרביץ שנה כ"ז, תשי"ח, חוב' ב' ג', עמ' 190—202.

[הערות על מהדורת פרידמן ולאוינגר מאת רש"ח קוק. עיונים ומחקרים, ירושלים תשי"ט, עמ' 231—233. ועיין : מ. צ. סגל, ספר בן-סירא בקומראן — תרביץ, שנה לג, תשכ"ד, עמ' 243—246 ; א. מ. הברמן, עיונים בספר בן

סירא — ספר סגל, ירושלים תשכ"ה, עמ' 296—299].

4. הבהיר, מיוחס לרבי נחמיה בן הקנה. אמשטרדם, תי"א; ברלין, תס"ו, ועוד כ"פ.

ועם פירוש אור הגנוז מאחד מתלמידי הרשב"א והגהות הגר"א מוילנא, ווילנא, תרמ"ג; שם, תרע"ג.

ובהוספת פירוש אבן יקרה מר' מרדכי יפה, וביאור אור בהיר, עם בירורי נוסחאות עפ"י כ"י והשוואות עם מאמרי חז"ל בתלמוד, מדרש וזהר, וציונים לספרי הראשונים, מר' ראובן מרגליות, ירושלים, תשי"א.

5. במדבר רבה. השוה מדרש רבה.

6. בן סירא. עפ"י כת"י הגניזה, עם מבוא וביאור מאת דוד כהנא, ווארשא, תרע"ב.

ועם מבוא וביאור מאת אברהם כהנא, בתוך: הספרים החיצונים, כרך שני, ספר שני, תל-אביב, תרצ"ז.

בן סירא השלם, כולל כל השרידים העבריים שנתגלו מתוך הגניזה והחזרת הקטעים החסרים, עם מבוא, פירוש ומפתחות מאת משה צבי סגל, ירושלים, תרצ"ג; שם, תשי"ג.

חלקים מכת"י ע"י ישראל לוי, The Hebrew Text of the Book of Ecclesiasticus. Leiden, 1904. וע"י יוסף מארקוס, JQR (N.S.) III, 1931. (נבחרים מיוחד).

דף חדש מתוך ספר בן-סירא העברי, נדפס עפ"י כת"י ע"י ח. שירמן, ב"תרביץ", שנה כ"ז (תשי"ח), חוב' ד', עמ' 442—443.

דפים נוספים מתוך ספר בן-סירא, ע"י הג"ל, תרביץ, שנה כט, תש"ך, עמ' 125—134. ועיין עוד מ. צ. סגל, שם, עמ' 313—323.

בן סירא. מתורגם מגרמנית ע"י ר' יהושע בר' שמואל העזיל מדוקלא, וינה, תקנ"ג; ווילנא, תקס"ג; שם, תקע"ז ועוד.

ומתורגם ומבואר ע"י יהודה ליב בן-זאב, ברסלא, תקנ"ח; וינה, תקס"ז; שם, תקע"ד ועוד.

ומתורגם ע"י יצחק זקיל פרנקיל, בתוך: כתובים אחרונים, לייפציג, תק"ץ; ווארשא, תרכ"ג ועוד. ובפני עצמו, שם, תרמ"ז ועוד.

ובשם ארחות יושר ע"י משה ויטמונד, אמשטרדם, תכ"א, 80.

ועם ביאור קצר מאת ר' נפתלי בר' אברהם משכיל לאיתן, ווילנא, תרכ"ט ;
ווארשא, תרמ"ד.

1234567

מגילת בן-סירא ממצדה, עם מבוא, השלמות ופירושים, ירושלים, מאת יגאל
ידין, תשכ"ה (תדפיס מתוך ארץ ישראל, ספר שמיני).

אוצר החכמה

בן סירא. המקור, קונקורדנציה וניתוח אוצר המלים. ירושלים, 1973.

7. בראשית רבה. השוה מדרש רבה.

8. ברייתא דמזלות. י"ל על-פי כ"י, עם מבוא והערות רש"א וורטהיימר,

בתוך : אוצר מדרשים כתבי-יד, ח"א, ירושלים, תרע"ג, עמ' א—כ"ז
[= בתי מדרשות, מהדורה חדשה, כ"ב, עמ' ז'—ל"ז] ; וע"י רי"ד אייזנשטיין,
בתוך : אוצר מדרשים, עמ' 280—285.

9. ברייתא דמלאכת המשכן. י"ל ע"י ר"מ די לונזאנו עם ברייתא דרבי

אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי, צפת, שמ"ז ; בסוף ס' משפטי שבועות לרב
האי גאון, ויניציאה, שס"ב ; המבורג, תקמ"ב ; בסוף אגדת בראשית (מהדורת

1234567

ד"א בן הגר"א), ווילנא, תקס"ב, ועוד ; ובתוך : בית המדרש לילינק, ח"ג ;
ובתוך : אוצר מדרשים ז'נ"ל, עמ' 298—304.

ועם הערות ומ"מ מר' יצחק אייזיק שיאר, אופיבאך, תקס"ב, ועוד כ"פ.
ועם הערות ופירוש מר' חנוך זונדיל ב"ר יוסף, בסוף אגדת בראשית,
ווארשא, תרל"ו.

ועם הערות ר"א גרינהוט בס' הלקוטים, ח"ב, ירושלים, תרנ"ח.

ועל-פי כ"י, עם מבוא והערות ר"מ איש-שלום, וינה, תרס"ח.

ועל-פי כ"י מדרש הגדול, עם שנויי נוסחאות ע"י ר"א גרינבוים, בתוך :
פורא, ספר שנה ישראלי-אמריקאי, כרך א', ירושלים, תשי"ד, עמ' 490—513.
ועם פירוש טעם ודעת. ונלוה עליו ברייתא דמסכת מדות עם ביאור קצר.
ע"י שי"ח בהגרי"י [קניבסקי]. בני ברק, תשכ"א.

ועל-פי דפוסים ישנים וכתבי-יד, בתוספת מראי מקומות, הערות ומקבילות
בידי שאול שפר. בתוך : המשכן וכליו. ירושלים תשכ"ה.

[קטעים על-פי כ"י פרסם ר"ל גינצבורג, בתוך : גנזי שכטר, ניו-יורק,
תרפ"ח, עמ' 377—383 וראה לקמן מספר 54, משנת המדות, ומ"ש רח"מ
הורוויץ בתוספתא עתיקתא עמוד 7. ובהקדמת ר"א בהגר"א לאגדת בראשית.
ובהוצ' בובר הערה י"ט].

10. ברייתא דשמואל הקטן. שאלוניקי, תרכ"א; פפא"מ, תרכ"ג; ווילנא, תרכ"ו; בתוך: אוצר מדרשים הג"ל, עמ' 542—547.
ועם ביאור שבילי המאורות, מר' אריה לייב ליפקין, פיעטרקוב, תרס"א; ^{אוצר החכמה} שם, תרס"ב; ווילנא, תרפ"ה; [ירושלים], תשל"ג.
ועם באור שבילי המקראות, מהג"ל, ופירוש תפארת צבי, מר' צבי הירש מטאמאשאב, ירושלים, תרצ"ב. (הוא הוא פי' שבילי המאורות הג"ל ¹²³⁴⁵⁶⁷ בשנינו השם על השער לבד).
11. [דברים זוטא]. לקוטים ממדרש אלה הדברים זוטא. עם מבוא והערות ר"ש בובר, וינה, תרמ"ה; צילום, ירושלים, תשכ"ז. [תדפיס מתוך "בית תלמוד", ד', תרמ"ה, עמ' 209—216, 245—253, 271—279, 307—310].
12. דברים רבה. השווה מדרש רבה.
13. ¹²³⁴⁵⁶⁷ הזהר. מנטובה, שי"ח—ד; קרימונה, שי"ח—ד; לובלין, שפ"ג—ד; ועוד הרבה פעמים. כולל בקרבו כמה ספרים: מדרש הנעלם, סתרי תורה, מתניתין ותוספתא, סבא במשפטים, ספרא דצניעותא, אדרא רבא, אדרא זוטא, רעיא מהימנא.
עם הגהות ניצוצי זהר מר' ראובן מרגליות, ג"ח, ירושלים, ת"ש—תש"ז.
¹²³⁴⁵⁶⁷ ובתרגום לעברית, ובסידור חדש עם פי' מהר' יהודה יודל רוזנברג, ה"ח, מונטריאל, תרפ"ד, ח"ו על תהילים, וח"ז על שה"ש, משלי וקהלת, בילגוריי, תרפ"ט; צילום, ניו-יורק, תשט"ו. ועם הביאורים הסולם, מראות הסולם, מסורת הזהר וחלופי גרסאות לר' יהודה לייב אשלג, ירושלים תש"ה — 80.
כב חלקים. ראה ר"מ כשר, על הזהר ב"סיני", ספר היובל, תשי"ח, עמ' מ'—נ"ו.
וראה ג. שלום, Bibliographia Kabbalistica mit einem Anhang: Bibliographie des Zohar und seiner Kommentare, 1927.
וע"פ אור יקר לרמ"ק, מכת"י. ח"ח עד משפטים, ירושלים, תשכ"ב — ל"ו. 20.
14. זהר חדש, כולל: סתרי אותיות וסתרי תורה, מדרש הנעלם על התורה, עוד זהר על התורה, תיקונים, מדרש הנעלם וזהר על שיר השירים ומדרש הנעלם על איכה. שאלוניקי, [שנ"ז]. ועם הגהות ר' משה מרדכי בר' שמואל מרגליות, קראקא, [שס"ג]. ובהוספת זהר על רות (בשם: מדרש רות), עם הגהות האריז"ל והגהות ר' משה זכותא, ויניציאה, [תי"ח]; אמשטרדם, [תס"א]; קושט', [ת"ק], ועוד כ"פ.
ועם הגהות ר"מ זכותא, ביאורי מאמרים מר' מנחם די לונזאנו, ביאורים

מהגר"א מווילנא, הגהות ר' ישראל בר' שבתי מקאזניץ והגהות וביאורים מר' דוד לוריא (רד"ל), ווארשא, תרמ"ה [להוצאה זו גלוה גם ס' הר אד' ראה לקמן].

ועם הגהות ניצוצי אור, השוואות עם מאמרי חז"ל, ציונים והערות לר' ראובן מרגליות, תל-אביב, תשט"ו. ומתורגם לאנגלית ע"י ה. שפרלינג ומ. סימון. ה' חלקים. לונדון 1949.

זהר על רות בשם: יסוד שירים (בשינויים מהנ"ל). הובא לדפוס ע"י ר' אלעזר בר' נפתלי הירץ טריוויש, טיהונגן, ש"ך; קראקא, [שנ"ג].
ובשם מדרש הנעלם, ויניציאה, שכ"ו. ועם ביאור הדרת קדש מהגר"א מווילנא, ומ"מ מר' שמואל מאלצאן, ווארשא, תרכ"ה. ד"צ, בני-ברק, תשי"ט.
זהר על רות בשם הר אד', ביאורים קצרים על כל הפסוקים. י"ל ע"י ר' יחיאל מיכל מהראדני, אמשטרדם, תע"ב; פולנאה, תקנ"א; שקלאוו, תקע"ז, ועוד כ"פ.

[פרשה חדשה מן מדרש הנעלם שבזהר פרסם ג. שלום עפ"י כת"י בספר היובל לכבוד ר"ל גינצבורג, ניו יורק, תש"ו, עמ' תכ"ה—תמ"ו. ועיין מאמרו של ר"ש בלקין: המדרש הנעלם ומקורותיו במדרשים האלכסנדרוניים הקדומים, בשנתון פורא, כרך ג', ירושלים, תשי"ז—תשי"ח (ובהוצאה מיחדת)].

15. חופת אליהו רבה. בקובץ כבוד חופה מרח"מ הורוויץ, פפא"מ, תרמ"ח; בתוך: אוצר מדרשים הנ"ל. עמ' 162—179; ובספר מנורת המאור לר' ישראל אלנקאווה, הוצ' ענעלאו, ח"ד, ניו-יורק, תרצ"ב, עמ' 452—492 [ושם, עמ' 567—615, מכ"י, דברים שמנו חכמים במנין].

עיין מיכאל היגר, חופת אליהו ב"ילקוט תלמוד תורה" לר' יעקב בר' חננאל סקילי, — עלים לביבליוגרפיה וקורות ישראל, ב, תרצ"ו, חוב' ג—ד; שנה שלישית, חוב' א, תמוז תרצ"ז, עמ' 8—12.

16. חכמת שלמה, עם באור רות חן מרנ"ה וויזל, ברלין, תק"מ; ווארשא, תרמ"ח; וקצור הביאור הנ"ל ע"י ר' אורי צבי רובינשטיין, זאלקווא, תקס"ה, ועוד.

תרגום מן המקור היוני, עם מבוא והערות מאת מנחם שטיין, בתוך: הפריים החיצונים לא. כהנא, תל-אביב, תרצ"ג, כרך ראשון/ספר שני, עמ' תס"ג—תקי"ד.

ועל-פי כ"י ה"גניזה", עם מבוא והערות רש"ז שכטר והח' טאילור, קמברידג', תרנ"ט.

17. הרבא של משה. י"ל ע"י ר"מ גסטר בשם: The Sword of Moses לונדון, 1896, [Studies and Texts], כרך ג' לונדון, 1925—1928 עמ' 69—94.

18. ס' יצירה. מנטובה, שכ"ב; אמשטרדם, תע"ג; קושט', תע"ט, ועוד הרבה פעמים עם פירושים שונים [ראה מחלקה ז', פירושים על הנ"ל]. ובהוספת מראה מקומות הפסוקים בתנ"ך, פראג שפ"ד או שפ"ה.

ספר יצירה השלם המיוחס לאברהם אבינו ע"ה, ועליו ביאור ארוך בשם יוצר אור, פירוש מעובד מראשוני ראשונים, מהמקובלים ומחסידות, עם מסורת, מראה מקומות לתלמודים, למדרשים, לזוהר ושאר ספרי קודש מאת הרב בנציון משה יאיר וויינשטאק. ירושלים, תשכ"ה. 80.

ועל פי כת"י עם מבוא (באנגלית), שינויי נוסחאות והערות מאת איתמר גרינוואלד, בתוך: Israel Oriental Studies, 1, Tel-Aviv University, 1971, 132—177.

ועל-פי כת"י עם מבוא והערות מאת ישראל וינשטוק, במאמרו: לבירור הנוסח של ספר יצירה, בקובץ שמירין, כרך ראשון, ירושלים (תשל"ב), עמ' 1234567 תנ"ך החכמה אוצר החכמה ט—סא.

[על דפוס פראג עיין: ח. ליברמן, קריית ספר, כרך לד, תשי"ט, עמ' 399—400].

19. מדרש אבא גוריון על מגלת אסתר. י"ל על-פי כ"י ע"י ר"א ילינק, בתוך: בית המדרש, ח"א, עמ' 1—18; וע"י ר"ש בובר, בתוך: ספרי דאגרתא, ווילנא, תרמ"ז.

20. מדרש אבכיר. לקוטים שונים נתפרסמו ע"י ר"ש בובר ב"השחר", שנה י"א (תרמ"ג), עמ' 338—345, 409—418, 453—461, (גם בתדפיס מיוחד) ובספרו יריעות שלמה, ווארשא, תרנ"ו, עמ' ט'; ע"י ר"א גויבואר, REJ, כרך י"ד (1887). עמ' 109—110; ע"י ר"ש חאנעס, בס' רב פעלים לר"א בן הגר"א, ווארשא, תרנ"ד, עמ' 133—147; ע"י ר"א אפשטיין ב"האשכול". ח"ו, עמ' ר"ד—ר"ז; וע"י ר"א מארמורשטיין ב"הדביר", ספר ראשון (ניסן—סיון, תרפ"ג), עמ' 113—144.

[על הקטע שפרסם א. מארמורשטיין בשם מדרש אבכיר, עיין יעקב מאן בספרו

[1234567]

The Bible as Read . . . in the Old Synagogue, Volume I, Cincinnati, 1940, עמ' ח: "שאין בסיס כלל לזהות זו", ולדעתו, הקטע הנ"ל הוא גוסס ארוך של התחלת מדרש תנחומא לבראשית. ועיין עכשיו מש"כ רש"ק מירסקי, במאמרו למהותו של מדרש תנחומא, פורא ג, תשי"ז—תשי"ח, עמ' 119, הערה 19 (א.ה.).

[מדרש תנחומא]

[מדרש תנחומא]

מדרש אגדה. ראה מחלקה ב', מס' 58.

21. מדרש אגדת אסתר. י"ל על-פי כ"י ע"י ר"ש בובר, קראקא, תרנ"ז. ובתוספת הערות והגהות מאת ר' יהודה בעהאק. ווילנא תרפ"ה. 80. [בספרי הרמב"ם והמבשרים, במבוא, ע' י"ז הבאתי שי"א שזה הוא מדרש הגדול למגלת אסתר, ולי יש הוכחות שאינו לבעל המדרש הגדול. מ. כ. ועיין חשיפת גנוזים מתימן, חולון תשל"א, עמ' שמג—שמה].

22. מדרש אגור. השוה משנת רבי אליעזר.

[ר"מ גסטר בספרו Studies and Texts, vol. 2 ע' 1355 נותן צילום השער שנדפס. וז"ל: "ברייטא דרבי אליעזר בנו של ריה"ג, ומדרש אגור וברייטא דמלאכת המשכן וברייטות אחרות כ"י הוציא לאור החכם הנעלה כמה"ר מגחם די לונזאנו, נדפס פה צפת תוב"ב בגליל העליון היום יום א' אייר שמ"ז לפ"ק". ובהקדמה כ' שנסתפק אם עיקר הספר הוא מדרש אגור ושמו בראשו ברייתא דר"א, כמו ברייתא דר"י בראש תו"כ. ואחר העיון נתברר לו שהכל ספר אחד. עצם הספר אבד ולא ידוע ממנו אף ספר אחד בכל העולם רק השער של הספר נשאר. וראה מ"ש אודותיו הר"ש ליברמן, ב"גנוזי קדם", ח"ה, ע' 186, ורש"ה קוק ב"קרית ספר", כ"ח ע' 206, ומאמרו של ר"מ צוקר (תדפיס מתוך Proceedings, AAJR, XXIII, 1954) ניו יורק, תשט"ו].

23. מדרש אהבה מקלקלת את השורה. בתוך גנוזי קדם, 1, 27—29.

24. מדרש איוב. י"ל עם מבוא והערות ע"י רש"א וורטהיימר, ירושלים, תרפ"ו; ועם מילואים ותיקונים בתוך בתי מדרשות, מהדורה חדשה, כ"ב, עמ' קנ"א—קפ"ה.

25. מדרש איכה רבה. בדפוסים שלפנינו.

ועל-פי כ"י, עם מבוא והערות ר"ש בובר, ווילנא, תרנ"ט; תל-אביב, חש"ד. הגדה ממדרש איכה רבתי, מכת"י ע"י רח"מ הורוויץ, בית עקר האגדות, ח"א עמ' 37.

שרידי מדרש איכה רבה מן הגניזה מאת צבי מאיר רבינוביץ, בתוך: בר-אילן יא, רמת-גן תשל"ג, עמ' 69—80.

"מתברר שמדרש איכ"ר בקטעי-גניזה קדומים שונה משתי המהדורות הנדפסות" (פתיחה).

השווה מדרש זוטא; מדרש הנעלם (זוהר חדש).

26. מדרש אלפא ביתות. נדפס ע"י רש"א וורטהיימר בסוף אותיות דרבי עקיבא, ירושלים, תרע"ד [= בתי מדרשות, מהדורה חדשה, כ"ב, עמ' תי"ט—תנ"ט].

"וקרוב הוא כי הנהו חלק מן המדרש אותיות דר' עקיבא, אשר עד עתה עוד אינו בידנו בשלמותו" (מבוא).

27. מדרש אסתר רבה. השווה מדרש רבה.

וראה עוד: אבא גוריון; אגדת אסתר; ירושלמי על מגלת אסתר; מדרש מגלת אסתר; מדרש אחר על מגלת אסתר; מדרש פנים אחרים על מגלת אסתר; תרגום שני לאסתר.

מדרש בראשית רבתי. ראה מחלקה ב', מספר 60.

28. מדרש דברים רבה. י"ל על פי כ"י עם מבוא, מ"מ והערות ר"ש ליברמן, ירושלים, ת"ש. מהדורה שניה עם הוספות ותיקונים. שם, תשכ"ה; מהדורה שלישית, שם, תשל"ד. 80.

מדרש הגדול על התורה. ראה מחלקה ב', מספר 61.

29. מדרש הנעלם על התורה. בזהר חדש, ויגציאה תי"ת, ע' ג—מא, מג—מה. ועו"ש פ' בשלח, אחרי, כי תצא.

ובגוף ספר הזהר מנטובה, שי"ח—ש"כ, ח"א, ע' צו—קמ. ח"ב, יד—כב. (כפי מה שכתב היעב"ץ). ראה לעיל מס' 13—14.

30. מדרש ויושע. קושט', רע"ט; פירארה, שי"ד; ויגציאה, [שג"ט]; וירונה, ת"ז (בקובץ חבור המעשיות והמדרשות); פראג, [ש"ע], ועוד כ"פ.

ועל-פי כ"י ע"י ר"א אשכנזי בקובץ דברי חכמים, מיץ, תר"ט; וע"י ר"א ילינק, בתוך: בית המדרש, ח"א, עמ' 35—57; וע"י רי"ד אייזנשטיין, בתוך: אוצר מדרשים עמ' 146—156.

ועם פירוש אשל חיים מר' חיים אברהם אבא גולדבלאט, ווילנא, תרנ"ג. ועם תקונים ומ"מ [ע"י ר' יהודה אייגס], בתוך: מדרשים ואגדות, ורשה (הוצ' "טרקלין"), תרפ"ד; תרפ"ח.

31. מדרש ויקרא רבה. ראה מדרש רבה.
מהדורה חדשה, על פי כת"י עם שנויי-נוסחאות והערות ר"מ מרגליות,
ד"ר, ירושלים, תשי"ג—תשי"ח. חלק ה: מבוא, נספחים ומפתחות. ירושלים
תש"ך. 8°.
- מדרש ויקרא רבה, כת"י ותיקן 32, מהדורה פקסימילית בצרוף דברי פתיחה
ומפתח הדפים. ירושלים, תשל"ב. 4°.
- [וראה מאמרו של הר"ח אלבעק ע"ד מדרש ויקרא רבה, בספר היובל
לגינצבורג ניו יורק תש"ו].
32. מדרש זוטא על שיר השירים, רות, איכה (בשתי נוסחאות) וקהלת. י"ל
על-פי כ"י, עם מבוא והערות ר"ש בובר, ברלין, תרנ"ד; ווילנא תרפ"ה.
רות זוטא, קטע ע"פ כ"י פירקוביץ, ע"י ש. אסף, בתוך תשובות הגאונים,
ירושלים, תרפ"ט 249—252; א' מרמרשטיין, MGWJ, 73 (1929), עמ'
290—292.
- השווה אגדת שיר השירים.
33. מדרש חדש על התורה (בראשית ושמות). י"ל על-פי כ"י ע"י ר"י מאן,
באתר: The Bible as Read... in the Old Synagogue, vol. 1, Cin-
cinnati, 1940. ועל ס' ויקרא-דברים מכת"י הגניזה, ע"י הג"ל, שם, חלק ב',
1966, החלק העברי, עמ' ז—קכט.
- מדרש חזית (על שה"ש וקהלת). ראה מדרש רבה.
34. מדרש חסרות ויתרות. גרפס ראשונה על-פי כ"י ע"י ר"א ברליגר בספרו
פליטת סופרים, מאינץ, תרל"ב; ירושלים, תש"ל.
ועל-פי כ"י אחר ע"י רש"א וורטהיימר, ירושלים, תרנ"ט; ובשם: מדרש
חסר ויתר על-פי כ"י ה"גניזה", מסודר לפי סדר התנ"ך, שם, תר"ץ
[= בתי מדרשות, מהדורה חדשה, כ"ב, עמ' ר"ג—של"ב].
- ועל-פי ג' כ"י ע"י ר"א מרמורשטיין, לונדון, תרע"ז. קטע ע"פ כ"י פירקוביץ
ע"י ש. אסף, בתוך תשובות הגאונים ירושלים, תרפ"ט, 255—256.
- נוסח חדש ע"י ר"ל גינצבורג, בתוך: גנזי שכתר, ח"א ניו-יורק, תרפ"ח,
עמ' 206—209.
- ובשם: מדרש מלא וחפר, מכת"י ע"י ארנסט משה מיינץ — קבץ על יד, סדרה
חדשה, ספר ו (טז), חלק א, ירושלים תשכ"ו, עמ' 77—119.
35. מדרש ילמדנו על התורה. קטעים שונים נתפרסמו ע"י ר"א נויבואר

REJ-ב כרך י"ג (1886), עמ' 224—238, וכרך י"ד (1887), עמ' 92—107
 [על הקטעים שנתפרסמו ע"י נויבואר ע"י אלעזר הורביץ, פסיקתא דרב הונא
 ופסיקתא דרב כהנא בילקוט תלמוד תורה—ספר זכרון לשמואל קלמן
 מירסקי, ניו-יורק תשל"א, עמ' קכת, הערה 4, שכותב: "למעשה לא הביא
 שם אפילו מאמר אחד מהם, כי לא היה נהיר לו דרך החיבור של ילת"ת".]
 וע"י רש"א וורטהיימר, בתוך: בתי מדרשות, ח"א, ירושלים תרנ"ג, עמ'
 ל"ט—מ"ג; חלק ג', שם, תרנ"ה עמ' א'—ט"ו; בתוך: אוצר מדרשים
 כתבי"ד, שם, תרע"ג, עמ' ס"ד—פ"ז [= בתי מדרשות, מהדורה חדשה,
 כ"א, שם, תש"י, עמ' קל"ט—קע"ה]. [והוא ליקוט מתוך ילקוט תלמוד תורה
 לר"י סקילי (א. ה.).]

לקוטים ממדרש ילמדנו לספר בראשית, עד תחלת פ' וישב, בספר הלקוטים
 לר"א גרינהוט, חלק ו', חוב' א'—ב', ירושלים, תרס"ג—ד'. לספר במדבר, שם,
 ח"ד, שם, תר"ס. לספר דברים, שם, ח"ה, שם, תרס"א. ד"צ של כולם, שם,
 תשכ"ז.

ילמדנו הקדמון על י"ג סדרים. ילמדנו על ב' סדרים של ספר בראשית
 מכת"י ה"גניזה", עם מאמר על הילמדנו ע"י ר"ל גינצבורג, בתוך: גנזי
 שכטר, ח"א, ניו-יורק, תרפ"ח. — כל מאמרי ילמדנו הנמצאים בכת"י ילקוט
 תלמוד תורה לבראשית, קצור של דרשות ילמדנו, דרשה שלמה של מדרש
 ילמדנו וקטעים ממדרש ילמדנו מכת"י ה"גניזה", ע"י ר"י מאן בספרו:
 The Bible as Read . . . in the Old Synagogue, חלק א', סינסינטי, 1940.
 מאמרי ילמדנו ב"ילקוט תלמוד תורה" לבמדבר דברים, ע"י הג"ל, בספרו
 הג"ל, ח"ב, סינסינטי, 1966, החלק העברי, עמ' ק"ל—קס"ו. [נדפס שם רק על
 במדבר].

קטעים ממדרש ילמדנו לס' דברים ע"י י. ד. וילהלם—קבץ על יד, סדרה
 חדשה, ספר ו (טז), חלק א', ירושלים תשכ"ו, עמ' 61—75.
 השווה ילקוט שמעוני (מחלקה שני', מדור א').
 קטעים אחרים מן הגניזה נדפסו ע"י א' מרמרשטיין, MGWJ, 74 (1930) עמ'
 274—284.

36. מדרש כונן (נקרא כן ע"ש ההתחלה ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים
 בחבונה). ויניציאה, שס"א (בספר ארזי לבנון); קראקא, ת"ח; פפד"א,
 תע"ט; ברלין, תפ"ד; שקלוב, תקמ"ג, ועוד; ובתוך: בית המדרש לילינק,

אוצר החכמה

1234567

ח"ב, עמ' 23—39; ובתוך אוצר מדרשים לאייזנשטיין, עמ' 253—260.

ועם ביאור, מ"מ, הגהות והערות ר' חיים יעקב סלוצקי, בספרו נטעי נאמנים, ווילנא, תקצ"ו.

[וראה סדר רבה דפראשית, ומדור ג, מס' 6 (מדרש ה' בחכמה יסד ארץ)].

37. מדרש משלי. קושט', [רע"ד]; ויניציאה, ש"ו; פראג, שע"ג; אמשטרדם, ת"ץ, ועוד כ"פ.

וע"פ זרע אברהם, לר' אברהם בר' אריה יהודה ליב שי"ק, ווילנא והורודנא, תקצ"ג.

ועם "פירוש ישן", ובהוספת באורים והגהות מר' בנימין עפשטיין, זיטאמיר, תרנ"א.

ועל-פי כ"י, עם מבוא והערות ר"ש בובר, ווילנא, תרנ"ג; ירושלים, תשכ"ה. [קטע ממהדורה חדשה של הנ"ל פרסם ר"ל גינצבורג בתוך: גנזי שכתר, ח"א, עמ' 163—168].

ביאורים על מדרש משלי, בס' חיים טובים לר' חיים פאלאג'י. אזמיר [תרמ"א].

38. מדרש רבי עקיבא בן יוסף על התגין שבתורה. נדפס בספר הכונות

להאריז"ל [הענא, שפ"ד]; קושט', ת"פ; יעסניץ, תפ"ג, ועוד; בספר מדרש

תלפיות, לר' אליהו הכהן מאזמיר, אות א', ענף אותיות; בספר התגין, פאריס,

תרכ"ו; בתוך: בית המדרש הנ"ל, ח"ה, עמ' 31—33; בתוך: אוצר מדרשים

הנ"ל, עמ' 431—432. עי' שלמה באבער, יריעות שלמה, ווארשא, תרנ"ו, עמ'

20—22.

ועם מבוא והערות רש"א וורטהיימר (ע"פ ו' נוסחאות), בתוך: לקט מדרשים,

ירושלים, תרס"ג, עמ' י"ח—כ'; בתוך: אוצר מדרשים כתבי-יד, ח"ב, שם,

תרע"ד, עמ' ל"ד—מ' [= בתי מדרשות, מהדורה חדשה, כ"ב, עמ' תס"ז—

תע"ז].

מדרש הנ"ל על אותיות גדולות ומעמיהן ועל אותיות קטנות ומעמיהן, בתוך:

אוצר מדרשים הנ"ל, עמ' 432—433, וע"י וורטהיימר בהנ"ל, עמ' תע"ח—

תפ"ח [עיין רב פעלים לר"א בן הגר"א, עמ' 70—72].

39. מדרש עשרת הדברות. לובלין, [של"ב-ג']; פראג, שע"ב (עם ס' אורחות

חיים, מיוחס לר' אליעזר הגדול); ויניציאה, [שנ"ט] (בקובץ חבור המעשיות

והמדרשות); זאלקווא, תקנ"ח; בית המדרש הנ"ל, ח"א, עמ' 62 ואילך,

ובתוך: אוצר מדרשים הנ"ל, עמ' 450 ואילך.

ועם פירוש בית הגדול, מר' מנחם מנדל בלומאן, ווארשא, תרמ"ו.
ועם פירוש אשל חיים מר' חיים אברהם אבא גאלדבלאט, ווילנא, תרנ"ג.
ועם תקונים והגהות [ע"י ר' יהודה אייגס], ורשה (הוצ' "טרקלין"), תרפ"ד,
ת"א: אוצר החכמה.
תרפ"ח.

ובשם: מעשים על עשרת הדברות, או הגדה של שבועות, עפ"י כ"י, עם
מבוא והערות רי"ל פישמן-מימון, ירושלים, תרפ"ד.

40. מדרש פנים אחרים על מגלת אסתר. י"ל ע"י ר"ש בובר, בתוך: פפרי
דאגדתא, ווילנא, תרמ"ז (בשתי נוסחאות).

41. מדרש קהלת רבה. השווה מדרש רבה; מדרש זוטא.
פנים אחרים של מדרש קהלת. קטעים מכ"י ה"גניזה" ע"י ר"ל גינצבורג,
בתוך: גנזי שכטר, ח"א, עמ' 169—171.

מדרש קהלת זוטא פ"א עפ"י כ"י ע"י ר"ש גרינברג, בספר היובל לכבוד
ר"א מארכס, גיו-יורק, תש"י, עמ' ק"ג—ק"ד.
42. מדרש רבה על התורה. קושט', רע"ב. ועל חמש מגלות, [פיזארו], רע"ט;
קושט' ר"פ. ועל התורה וחמש מגלות ביחד, ויניציאה, ש"ה; שם, שכ"ו;
קראקא, שמ"ז—ח' (עם פירוש מתנות פהונה מר' יששכר בער בר' נפתלי
כ"ץ); שאלוניקי, שנ"ג—ד' (בהוספת פירוש ר' יהודה גדליא); ויניציאה,
שס"ג; קראקא, שס"ח; פראג, שפ"ד, ועוד הרבה פעמים עם פירושים שונים.
ועם פירוש מדעי חדש בצירוף "עין הדרש" — מראה מקומות לכל מאמרי
המדרש מאת משה אריה מירקין, בראשית—דברים, י"א חלקים, תל-אביב,
תשי"ז—תשכ"ז.

ועל ספר בראשית עפ"י כת"י עם פירוש מנחת יהודה לר"י טהעאדאר,
ברלין, תרס"ג. ומפרשה ס"ה עד סופו ע"י ר"ת אלבק, שם, תרפ"ו—פ"ט
(מבוא, שם, תרצ"א). הדפסה שניה עם תיקונים מאת ח. אלבק. ירושלים
תשכ"ה.

ביאורים על הב"ר בשמונת כרכי תורה שלמה לספר בראשית.
הערות והוספת מ"מ על כל הב"ר של טהעאדאר ע"י ר"מ כשר (בכת"י).
מהדורה פקסימילית של כתב יד ואטיקן 30 למדרש בראשית רבה עם מבוא
ומפתח מאת מ. סוקולוף. ירושלים, תשל"א. 40. ועי' Lewis M. Barth, *Analysis of Vatican 30. Cincinnati*, 1973.

כתב יד ואטיקן בלתי נודע עד כה, שנתגלה לאחרונה כנוסח הקדום והחשוב

ביותר של מדרש בראשית רבה. מהדורה פקסימילית. מפתח הדפים מאת א. פ. שרי. ירושלים, הוצ' מקור, תשל"ב. 40.
מתורגם לאנגלית עם הערות ומפתחות ע"י ה. פרידמן. י' חלקים. לונדון, 1939.

[קטע מן ה"גניזה" למדרש בראשית רבה גתפרסם בטבלא 3 המצורפת לטכסטים סוריים. ראה מאמרי ב"סיני", ירושלים, טבת, תר"ץ, וקטע מכת"י לויק"ר פ' בהר ב"הצופה לחכמת ישראל", שנה י"ג (בודפשט, תרפ"ט), עמ' 106 ואילך. ושם עמ' 107 קטע מכת"י לדברים רבה, פ' שופטים (ש. ל.).]
43. מדרש רות רבה. השוה מדרש רבה; מדרש זוטא; זהר חדש הנקרא מדרש הנעלם לרות, או סתם מדרש רות; זהר על רות.
על פי כת"י אכספורד עם חילופי נוסחאות מתוך כת"י בצירוף ציונים ומ"מ מאת מ. ב. לרנר, ירושלים, תשל"א.
מדרש שוחר טוב, ראה מדרש תהלים, שמואל, משלי.

44. מדרש שיר השירים. י"ל על-פי כ"י, עם מבוא והערות ר"א גרינאוט, ירושלים, תרנ"ז. מהד' חדשה עם השלמות לשון המדרש, הערות, ביאורים, מראי מקומות, מפתחות ומבוא מאת יוסף חיים ורטהימר, ירושלים, תשל"א, 80.
[קטע מכת"י ה"גניזה" גדפס ב-HUCA, כרך י"ד, עמ' 334—337], על מהד' ורטהימר ע"י מ. ב. לרנר, קרית ספר, כרך מח, תשל"ג, עמ' 543—549.
השווה: מדרש רבה; מדרש זוטא.
45. מדרש שמואל. קושט', [רע"ז]; ויניציאה, ש"ו; פראג, שע"ה, ועוד הרבה פעמים.

ועם הגהות וביאורים מר' דוד לוריא (רד"ל), ווארשא, תרי"ב.
ועל-פי כ"י עם מבוא והערות ר"ש בובר, קראקא, תרנ"ג; ווילנא, תרפ"ה; ירושלים, תשכ"ה.
ועם מבוא ומפתח לכל פסוקי התנ"ך ולוח השמות והענינים [ע"י ר' יהודה אייגס], ורשה, הוצ' "טרקלין", תרפ"ו.
ביאורים על מדרש שמואל, בס' חיים טובים לר' חיים פאלאג'י, אומיר [תרמ"א].

46. מדרש תדשא (נקרא כן ע"ש התחלתו בפ' תדשא הארץ דשא). [יהניסבורג, תרי"ח]; ווארשא, תרל"ו; בתוך: בית המדרש לילינק, ח"ג, עמ' 164 ואילך; בתוך: אוצר מדרשים לאייזנשטיין, עמ' 475 ואילך.

ועל-פי כ"י, עם מבוא והערות ר"א עפשטיין בספרו מקדמוניות היהודים, וינה, תרמ"ז [= כתבי ר' אברהם עפשטיין, כרך שני, ירושלים, תשי"ז, עמ' ק"ל—קע"א].

ועם פירוש אשל אברהם לר' חיים אברהם אבא גאלדבלאט, פיעטרקוב, תרס"ח. ועם תיקונים ומ"מ [ע"י ר' יהודה אייגס], בתוך: מדרשים ואגדות, ורשה (הוצ' "טרקלין"), תרפ"ד, תרפ"ח. פירוש לר' אברהם הכהן, בספרו סוד המרכבה, קאפוסט, תקס"ט.

[ראה מאמרו של ר"ש בלקין: מדרש תדשא או מדרש דר' פנחס בן יאיר מדרש הלניסטי קדמון, ב"חורב", כרך י"א, חוב' כ"א-כ"ב, ניו יורק, תשי"א, עמ' 1—52 (ובהוצאה מיוחדת). וראה תורה שלמה, פר' בשלח, כרך י"ד ע' רצ"ג].

47. מדרש תהלים (שוחר טוב). עד מזמור קי"ח, קושט', רע"ב; ועל המזמורים קי"ט—ק"ן, שאלוניקי, רע"ה; והכל ביחד (עם מדרש שמואל ומשלי), ויניציאה, ש"ו; ועם פירוש לר' יצחק ב"ר שמעון כ"ץ, פראג, שע"ג; אמשטרדם, ת"ץ ועוד הרבה פעמים.

ועל-פי כ"י, עם מבוא והערות ר"ש בובר, ווילנא, תרנ"א; ירושלים, תשכ"ו. ביאורים להנ"ל בס' חיים טובים לר' חיים פאלאג'י. אזמיר [תרמ"א]. [מדרש למזמורי תהלים נדפס בתוך: בית המדרש הנ"ל, ח"ה. — לקוטים מכ"י על המזמורים ז', ס"ג, ק"ד פרסם רש"א וורטהיימר בתוך: בתי מדרשות, ח"ד ירושלים, תרנ"ז, עמ' ל'—ל"ד [= מהדורה חדשה, כ"א, עמ' רצ"ה—רצ"ח]. — פרקים ממדרש תהלים מכ"י הגניזה פרסם מאן ב-HUCA, חי"ד (1939) עמ' ש"ט—של"ב. ומכת"י ליברמן ע"י ר"מ ארצט בספר היובל לכבוד ר"א מארכס, ניו-יורק, תש"י, עמ' מ"ט—ע"ג].

תרגום אנגלי ע"י ו. בראודה. ב' חלקים. ניו הייוון, 1959.

48. מדרשי תימנים, קטעים על ספר שמות מכת"י אדלר ע"י ש. ט. לכס, בתוך: Gratz College Annual of Jewish Studies, vol. I, Philadelphia 1972, 37—43.

49. מדרש תנחומא. קושט', ר"פ—רפ"א (מהד' צילום פקסימילי של הוצ' זו, ירושלים, תשל"א); ויניציאה, ש"ה.

ועם תקונים והוספות ובאורי המלים מר' עזרא ב"ר יצחק מפאנו (היה רבו של הרמ"ע מפאנו), מנטובה, שכ"ג (מהד' צלום פקסימילי, ירושלים,

[א-ת"ת 34567]

תשל"א) ; שאלוניקי, של"ח ; וירונה, שנ"ה ; פראג [שע"ב], ועוד הרבה פעמים. ועם ביאור מלים זרות, חלופי-נוסחאות וקצת פירוש, לר' מנחם מן בר' שלמה הלוי, אמשטרדם, [תצ"ג] ; פפד"א, [תקנ"ב] ; קראקא, תקס"ג ; לבוב, תקס"ה, 80, ועוד כ"פ.

[א-ת"ת 34567] [א-ת"ת 1234567]

ועם פירוש עץ יוסף, ענף יוסף והשלמת מדרשים ואגדות מתוך מדרש תנחומא הקדום והישן מהדורת ר' שלמה בובר. יוצא לאור בפעם הראשונה בנקוד מלא על פי דפוסים ראשונים ועתיקים. ירושלים, "אשכול", תשל"ב. 80. מדרש תנחומא הקדום והישן על-פי כ"י, עם מבוא והערות ר"ש בובר, וילנא, תרמ"ה ; שם, תרע"ג ; גיו-יורק, תש"ו ; ירושלים, תשכ"ד.

[א-ת"ת 34567] [א-ת"ת 1234567]

מדרש מעין תנחומא, פרשת לך לך ; תנחומא קדמון על קצת פ' וישלח ; מהדורה חדשה של התנחומא על שמות, וארא ; מהדורה חדשה של התנחומא על במדבר, פרשת שלח ; מהדורות חדשות של התנחומא על ספר דברים, פ' ואתחנן, שפטים, כל אלה הקטעים מכת"י ה"גניזה", נדפסו בתוך : גנזי שכטר, ספר א', ע"י ר"ל גינצבורג.

מדרש תנחומא לפ' בראשית, נוסח ארוך ; מדרש התורה לר' תנחומא, התחלת נוסח חדש לפרשת בראשית ; קטע מנוסח הארוך של מדרש תנחומא לבראשית (כ"ד, א) ; קטע מנוסח הארוך של מדרש תנחומא לשמות, כ"ה, א-ב ; כ"ז, א, כל הקטעים הנ"ל מכת"י ה"גניזה" ע"י ר"י מאן, נדפסו בחלק העברי של ספרו: The Bible as Read . . . in the Old Synagogue, Vol. 1, Cincinnati 1940.

קטע מכת"י לתנחומא נח נדפס בספר היובל לכ' קויפמן-קוהלר, עמ' 261 ואילך. וקטע מכת"י לפ' שמות וארא נדפס ב"מונאטסשריפט", שנה ל"ח (1894), עמ' 172, ולפ' דברים, שם, שנה ע"ה (1931), עמ' 173 (ש. ל.). שרידי תנחומא — ילמדנו, ע"י א. א. אורבך ; קטעים ממדרש תנחומא לספר שמות ומדרש ילמדנו לספר דברים, ע"י י. ד. וילהלם, בתוך : קבץ על יד, סדרה חדשה, ספר ו (טז), א, ירושלים תשכ"ו.

[בכ"ח החלקים מחומש תורה שלמה ישנם ביאורים ומקורות לתנחומא. עיין מאמרו של רש"ק מירסקי, למהותו של מדרש תנחומא, סורא ג, תשי"ז—תשי"ח, עמ' 93—119. ועל הוצאת מנטובה עיין ר"ש בובר, במבוא לתנחומא הקדום והישן, דף פב ואילך. על מדרש מעין תנחומא פרשת לך לך עיין ב. מ. לוין, תרביץ, שנה ב, תרצ"א, עמ' 384. לדעתו, אין זה חלק

מדרש

ממדרש, אלא חלק מס' פירקוי בן באבוי, עיין להלן, מחלקה ששית, מס' 183].

מסכת

50. מסכת היכלות. ראה פרקי היכלות.

50א. מעשה מרכבה, עפ"י כת"י ע"י ג. שלום, בספרו על המרכבות (באנגלית), ניו-יורק, 1965, עמ' 103—117. ראה פרקי היכלות.

51. מעשה תורה, הנהגות ועניני מוסר ויראת ה', מסודר ע"ד המספרים. בסוף ס' פתח דברי, קושט', רע"ה; בקובץ חבור המעשיות והמדרשות, שם, רע"ט; פירארה, שי"ד; ויניציאה, [שנ"ט]; וירונה, ת"ז; בסוף אלפא ביתא דבן סירא, ויניציאה, ש"ד; אמשטרדם, תנ"ז; ובתוך: בית המדרש לילינק, ח"ב. ובשם ברייתא מעשה תורה, עם הוספות והגהות מהגר"א מווילנא, [קניגס-ברג], תרכ"ד; ווארשא, תרמ"ד.

[נדפסה גם בתוך: כבוד חופה לרח"מ הורוויץ. ובס' מנורת המאור, לר"י אלנקאווה, הוצ' ענעלאו, עמ' 452—492. ובסוף ס' ראשית חכמה נדפס כעין זה בשם: חופת אליהו. הפרקים החסרים בהוצ' ילינק נדפסו ע"י מרדכי מורטארה ב"בית תלמוד" לא. ה. ווייס, שנה שלישית, ויען תרמ"ג, עמ' 206—208; 243—247; 270—276; 310—313].

52. ספר המעשיות. אגדות וסיפורים. י"ל עפ"י כ"י, עם מבוא, ציונים ומ"מ ותרגום אנגלי ע"י ר"מ גאסטר, ליפסיאה, תרפ"ד.

[ראה בהקדמה למדרש הגדול שמות ע"י ר"מ מרגליות עמ' II משער שהוא ליקוט ממדרש הגדול].

מסכת

52א. מעשים על עשרת הדברות, ראה: מדרש עשרת הדברות.

53. מרכבה שלמה. כולל ברייתות מהתנאים רבי עקיבא ורבי ישמעאל כה"ג, מרכבה רבה, ותפלת כתר גורא השלם, ספר היכלות ושיעור קומה וגם הלכות הכסא, וס' השיעור. י"ל עפ"י כת"י באוצה"ס של ר' שלמה מוסאיוב, ירושלים, תרפ"א; צלום, שם, תשל"א.

54. משנת המדות. י"ל ע"י ר"מ שטיינשניידר, ברלין, 1864, 8°.

ועם מבוא ותרגום גרמני ע"י ה. שפירא, לייפציג, 1880, 8°.

מהדורה חדשה עפ"י כת"י, עם מבוא והערות ותרגום אנגלי ע"י שלמה גאנדז, ברלין, 1932, 8°. [עיין על זה צונץ, הדרשות בישראל (מהדורת אלבק), ירושלים תש"ז, עמ' 273, סי' 51; ועי' גב"ע צרפתי, ב"לשונו" כרכים כג-כד].

55. משנת רבי אליעזר, או מדרש שלשים ושתים מדות. כולל עשרים פרשיות,

בפ"א ובפ"ב מבוארים ל"ב מדות לרבי אליעזר בר"ש, ופ"ג מ"ט טעמים
 דמדרש, ופ"ד ענין אגור זה שלמה. י"ל עפ"י כ"י עם מבוא והערות ע"י
 ג. ענעלאו, ניו יורק, תרצ"ד.

השוה מדרש אגור ; ברייתא דל"ב מדות [ראה תרביץ, שנה ד', ספר ד',
 עמ' 343, ו"הדרשות בישראל", עמ' 143. — הערות על ההלכות שבספר זה
 ע"י הר"מ גיפטר, נדפסו ב"תלפיות", שנה א', חוב' ג' ד', עמ' 551 ואילך ; שנה
 ב', עמ' 132—138, 394—398 ; שנה ו', חוב' ג' ד', עמ' 658—674. ועי' מאמרו
 של רש"ק מירסקי, פרשנות המקרא בספרות התנאים, פרקים, בטאון האקדמיה
 העברית באמריקה, כרך ב, תשרי תש"ך, עמ' 9 ואילך [= בו תשובה על
 דברי ר"מ צוקר, ראה לעיל סוף מס' 22] ; ותשובת ר"מ צוקר, הדאר,
 שנה מ, גליון לו, כ"ז אלול תשכ"א, עמ' 675—676 ; ותשובת רש"ק
 מירסקי, שם, גליון לט, ג' מרחשון תשכ"ב, עמ' 733—740. ועי' מנחם מורשת,
 ללשונה של "משנת ר' אליעזר", בר-אילן יא, רמת-גן תשל"ג, עמ'
 183—223].

56. סדר רבה דבראשית (או : מעשה בראשית). י"ל על-פי כ"י עם מבוא
 והערות רש"א וורטהיימר, בתוך : בתי מדרשות, ח"א, ירושלים, תרנ"ג, עמ'
 א'—ל"א ; מהדורה חדשה, כ"א, עמ' ה'—מ"ח ; נוסח ב', שם, עמ' שג"ז—
 שס"ט. וראה להלן, מדור ג', מס' 11.

נוסח חדש של סדר מעשה בראשית נדפס ע"י ר"ל גינצבורג, בתוך : גנזי
 שכמר, ח"א, עמ' 182—187.

השוה מדרש פונן, ומדור ג, מס' 6 (מדרש ה' בחכמה יסד ארץ).

ועפ"י כת"י, REJ CXXIV, 1965, 23—123.

ספר היכלות, ראה פרקי היכלות.

57. ספרא דצניעותא. נדפס בזהר, סוף פ' תרומה.

ועם פירוש האריז"ל ופירוש מאחד מתלמידיו, בספר זוהר הרקיע. מסודר
 ע"י ר' יעקב צמח, קארעץ, תקמ"ה ; סיגעט, תרל"ה.
 ועם פירוש הגר"א מוילנא, ווילנא והוראדנא, תק"פ ; ווילנא, תרמ"ב ; שם,
 תרע"ב.

ועם פירוש הוד מלך, מר' שלום בוזאגלו, בספרו הדרת מלך, ח"ב, לונדון,
 תק"ל—ל"ג.

סתרי תורה. השוה זהר.

58. פסיקתא דרב כהנא. י"ל עפ"י כ"י, עם מבוא והערות ר"ש בובר, ליק, תרכ"ח; ווילנא, תרפ"ה; גיו-יורק, תש"ט; ירושלים, תשכ"ג.

הגהות והערות מאת השר העדלמי [= שמחה ראובן עדעלמאנן], בקונטרס העקוב למישור, הנלווה לספר מערת עדלם, מאת בנו מרדכי יצחק עדעלמאנן לבית אייגעש. ביאליסטאק [תרע"ב]. [ועי' עוד: השחר, שנה ב, עמ' 385—398; החלוץ ט, תרל"ג, עמ' 69—75. ועי' אלעזר הורביץ, פסיקתא דרב הונא ופסיקתא דרב כהנא בילקוט תלמוד תורה — ספר זכרון לשמואל קלמן מירסקי, ניו יורק תשל"א, עמ' קכז—קלט]. קטע בניקוד ארץ ישראל, ע"י נחמיה אלוני וא' דיאס מאצ'ו — לשוננו, כרך כג, חוב' א-ב, תשי"ט, עמ' 57—61.

[הערות להנ"ל מאת גדעון הנמן, שם, כרך כה, חוב' ג-ד, תשכ"א, עמ' 202—204].

ועל פי כתב יד אוקספורד ושנויי נוסחאות מכל כתבי היד ושרידי הגניזה, עם פירוש ומבוא מאת דוב ב"ר יעקב ישראל מנדלבוים. נויארק תשכ"ב. 8°. [עי' מאמרו של אברהם גולדברג — קרית ספר, כרך מ"ג, תשכ"ח, עמ' 68—79].

59. פסיקתא חדתא למועדי השנה. בתוך: בית המדרש לילינק, ח"ו עמ' 36—70; ובתוך: אוצר מדרשים לאייזנשטיין, עמ' 487—499. [עי' סוף פס"ר הוצ' מאיר איש שלום].

60. פסיקתא רבתי. פראג, [תי"ג—תט"ו].
ועם באורי המלים, שקלוב, תקס"ז.
ועם פירוש מר' זאב וואלף איינהורן, ברסלא, תקצ"א.
ועם פירוש זרע אפרים, מר' אפרים זלמן מרגליות, לבוב, תרי"ג.
ועם פירוש מאיר עין, מר"מ איש שלום, וינה, תר"מ.

ועם ארבעה פירושים: (א) ביאור פשוט; (ב) זרע אפרים הנ"ל; (ג) ביאור מהר"ז לרז"ו איינהורן הנ"ל; (ד) ביאור הרד"ל לר' דוד לוריא. ווארשא, תרנ"ג; שם, תרע"ג.

ועם פירוש זרע ישי של הרב ש"א רובין, בני-ברק תשכ"ט.
קטע ממנו (לעשרת הדברות) נדפס ע"י א' שייבר, תרביץ, כה (תשי"ד), עמ' 464—467.

ובתרגום אנגלי עפ"י דפוס פראג וכת"י ע"י וו. ג. בראודה, גיו-היוון, 1968.
קטע מכת"י ע"י הג"ל. Proceedings AAJR, XXX, 1962, 1-35.
ופירוש מר' אברהם פאלאג'י, בספרו שמו אברהם, ח"ב, אומיר תרנ"ו.
[קטעים משלש פסיקות מכת"י פרסם רש"א וורטהיימר, בתוך : בתי מדרשות,
ח"ד, עמ' ו'—י"א [= מהדורה חדשה, כ"א, עמ' ר"ס—רס"ד]. — ב' פסיקות
חדשות, אנכי ורגי עקרה, פרסם ר"ל גינצבורג, בתוך : גנזי שכטר, ח"א
עמ' 172—181].

61. פרקי רבי אליעזר. קושט', רע"ד ; ויניציאה, ש"ד ; סביוניטה, שכ"ז ;
ויניציאה, שמ"ד ; לובלין, שנ"ח ; ויניציאה, שס"ח ; קראקא, שע"ז ; פראג
[ת' ?] ; דיהרנפורט, תנ"ג ; אמשטרדם, תס"ח ; שם, תע"א ; שם, תפ"ה ;
קושט', תפ"ה, ועוד הרבה פעמים.
ועם פירוש בית גדול, מר' אברהם אהרן ב"ר שלום ברודא, ווילנא, תקצ"ח ;
לבוב, תרכ"ז.

ועם מבוא ובאור מר' דוד לוריא (רד"ל), ווארשא, תרי"ב ; דפוס-צלום,
ניו יורק, תש"ו ; ירושלים, תשכ"ג.

פירוש להג"ל בס' גן המלך לר' שמשון יואל הלוי לבית שפירא. קארעץ תקפ"ג.
תרגום אנגלי והערות עפ"י כ"י ע"י ג. פרידלנדר, לונדון, 1916. ועפ"י כ"י,
עם מבוא והערות ר"מ היגר, בתוך : חורב, כרך ח', חוב' ט"ו—ט"ז (ניו-יורק,
אלול, תש"ד), עמ' 82—119 ; כרך ט', חוב' י"ז—י"ח (ניסן, תש"ו), עמ'
94—166, וכרך י', חוב' י"ט—כ' (אלול, תש"ח), עמ' 185—294. ועי' רח"מ
הורוויץ, אגדת אגדות, ח"א, עמ' 4—10, ובית עקד האגדות, ח"ג, עמ' 21—25.
מהד' מדעית כת"י רח"מ הורוויץ, כוללת שינויי נוסחאות על-פי חמישה
עשר כתבי-יד, מראי מקומות, מקבילות והערות פרשניות, צילום כתב היד
המקורי של העורך כפי שהוכנה על פני הטופס האישי של הפדר"א שלו
(ונציה, ש"ד), בצירוף דברי פתיחה, ירושלים, תשל"ב. [הכת"י הי' בידי ר"מ
היגר והשתמש בו במהדורתו של פרקי דר"א].

השווה תנא רבי אליהו [את הפרק האחרון, החסר בדפוסים שלפנינו, פרסם
רש"א וורטהיימר עפ"י כ"י, בתוך : בתי מדרשות, ח"ג, עמ' כ"ט—ל"ד ;
מהדורה חדשה, כ"א, עמ' רל"ז—רמ"ג].

62. פרקי היכלות (מסכת היכלות).

בענין היכלות לרבי ישמעאל כהן גדול, נדפסו שלשה ספרים שונים זה מזה :